

usnáší používání předpisů jiných, než stanoví § 33 zákona.

O dovoláních v pracovních sporech rozhoduje pro celé státní území nejvyšší soud (§ 35 zák. o prac. soudech). Ustanovení slovenského civilního soudního řádu¹²⁾, prikazující rozhodování o dovoláních ve sporech, jichž předmět nemá hodnotu vyšší než 5000 Kč, tu neplatí, a to ani ve sporech, o kterých bylo rozhodováno u okresních soudů ve zvláštních odděleních zřízených podle § 4, odst. 2. zák. o prac. soudech. Za to o dovoláních ve sporech, ve kterých podle § 42 zák. rozhodují okresní soudy jako soudy řádné, platí ustanovení obecná.

O organizaci nejvyššího soudu, jako soudu dovolacího ve sporech pracovních, nemá zákon o pracovních soudech žádných zvláštních ustanovení. Platí tu tedy obecné předpisy zákona o nejvyšším soudu ze 16. dubna 1919, č. 216 Sb. z. a n., bez jakéhokoliv obmezení a zejména také ustanovení jeho § 10, odst. 1., o senátech rozhodujících o dovoláních. Jsou vždy pětičlenné, složené výhradně ze soudců z povolání a rozhodují vždy v zasedání neveřejném.

Zvláštní ustanovení organizačního rázu obsahuje § 40 zák. o pracovních soudech. Zřizuje se tu pro určité speciální úkoly senát, jehož členy jsou všichni soudcové z povolání u pracovního soudu ustanovení (předseda a jeho náměstkové¹³⁾) a šestičlenný výbor přisedících. Členy tohoto vý-

boru volí po třech obě skupiny přisedících, zaměstnanci i zaměstnavatelé. Volba koná se v obou skupinách odděleně, většinou hlasů. Způsob volby v zákoně není upraven. Nejvhodnější bude jistě volba písemná, lístky.

Úkolem senátu, složeného podle § 40, odst. 3., jest, podávati dobrá zdání »o otázkách týkajících se poměru pracovního, služebního a učebního«, vyžádaná ústředními úřady.¹⁴⁾ Tento senát jest oprávněn také z vlastní iniciativy činiti ústředním úřadům návrhy týkající se poměru pracovního, služebního a učebního. Podnětem k takovým návrhům budou zejména zkušenosti, kterých pracovní soud získal při rozhodování o sporech z poměru pracovního, služebního a učebního.

Senát, složený podle § 40, odst. 3. zákona o prac. soudech, usnáší se většinou hlasů, zasedání jeho předseda a řídí předseda pracovního soudu, a byl-li by zaneprázdněn, jeho náměstek povolovaný podle rozvrhu práce k jeho zastupování.

Samotnému výboru přisedících ukládá zákon v § 17, odst. 2.,¹⁵⁾ ještě další úkol, totiž vyjadřovati se o utvoření zvláštních oddělení pracovního soudu podle § 17, odst. 1. zák. a o ročním rozvrhu prací. Také jednání tohoto výboru přisedících řídí předseda pracovního soudu, sám však neúčastní se hlasování.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

319.

Majiteli hor není zabráněno, aby osazenstvo rozdělil na několik směn se zvláštní dobou pracovní, zejména se zvláštním počátečním bodem pracovního zaměstnání. (Nález nejv. spr. soudu z 20. I. 1932, č. 633/32.)

Právní spor, který stížností před soud byl vznesen, soustřeďuje se v otázce, zdali úřad báňský může majiteli hor uložit, aby provozování hor organizoval v ten způsob, že osazenstvo jednotlivých míst pracovních tvořiti bude jednotnou směnu, takže pracovní doba všech příslušníků této směny bude jednotná. Majiteli hor se takto zabránuje, aby osazenstvo rozdělil na několik směn se zvláštní dobou pracovní, zejména se zvláštním počátečním bodem pracovního zaměstnání.

Výslovný pozitivní podklad pro takovéto omezení majitele hor nelze v žádném ustanovení zákonném nalézt. Bylo proto třeba vyšetřiti, zdali platné normy právní nedávají pro ně aspoň nepřímou oporu.

Zásadně sluší vycházeti od toho, že zákono-

dárství horní zůstává majiteli hor, aby provozování hor a tedy i práci na závodě uspořádal podle svého uvážení. Obecní horní zákon byl toho zjevně dalek, dáti úřadům báňským oprávnění, aby majiteli hor předpisovaly způsob, jak má práci na svém hornickém závodě organizovati. V § 112, odst. 2. prov. předpisu k obecnímu hornímu zákonu praví se výslovně, že báňské úřady nemají si nad meze dozoru nad provozem hor v § 220 tohoto zákona stanoveného dovolovati jakékoliv zasahování do provozních a hospodářských poměrů. Zmíněný prováděcí předpis nemá ovšem povahy normy právní, lze jej však nicméně k lepšímu pochopení zákonodárných úmyslů použiti. Zásada v cit. ustanovení prováděcího předpisu vyslovená podává vysvětlení, proč dozorcí moc úřadů báňských je v § 220 obec. hor. zák. vymezena v ten způsob, že úřady báňské mají za-

¹⁴⁾ Ústřední úřady kteréhokoliv druhu, nikoli snad jen ministerstvo spravedlnosti.

¹⁵⁾ § 17, odst. 2. zák. o prac. soudech: »výbor pracovního soudu (§ 40)«. Zákon rozlišuje mezi senátem podle § 40, odst. 3. a výborem přisedících podle § 40, odst. 4. V obou odstavcích těchto jest zvláštní ustanovení o předsedovi, což by nemělo významu, kdyby rozdílu nebylo a kdyby i v § 17, odst. 2., byl míněn senát, sestavený podle § 40, odst. 3. zák.

¹²⁾ § 525, odst. 2.

¹³⁾ Náměstkové předsedy pracovního soudu účastní se zasedání senátu, zřízeného podle § 40 zák. v každém případě, nikoli jen jako zástupci předsedovi (§ 40, odst. 3, slova: »předseda, jeho náměstkové... a výbor přisedících«).

kročovati ve všech sice, ale také jen v těch případech, ve kterých zachování hornictví anebo jeho vztah k zájmům veřejným vyžaduje zvláštních opatření.

Jest však připustiti, že i zákonné předpisy, vydané v napotomní době k ochraně hornického dělníka, byly určovány veřejným zájmem, a že tedy právě na základě předpisů § 220 obec. hor. zák. úřady báňské jsou zásadně oprávněny, ano i povinny prosazovati i zachování norem, daných na ochranu dělníků, i kdyby nebyly o tom dány zvláštní předpisy dozorců. Ježto pak byly vydány předpisy ochranné, které právo svobodného uspořádání provozu, majiteli hor zásadně příslušející i v příčině organizace práce na závodě omezují, je tím v mezích těchto ochranných norem dán i zákonný podklad pro zakročení úřadů báňských.

Sporná otázka, soudu předložená, vyskytla se na půdě norem upravujících pracovní dobu při hornictví a bylo proto nutno zkoumati obsah těchto norem, aby bylo postaveno na jisto, zdali lze z nich odvoditi zákonný podklad pro báňsko-úřední opatření, které jest na sporu.

Obecný zákon horní sám zabývá se dobou pracovní jen potud, že v § 200 ukládá majiteli hor, aby do služebního řádu, který jest o služebních poměrech v hornickém závodě vydati, počal také ustanovení »o čase a době práce«. Blížších ustanovení o čase a době práce zákon tento nepodává. Staví-li však proti sobě »čas« (Zeit) a »trvání« (Dauer), je z toho patrné, že ve služebním řádě má býti stanoveno nejenom trvání, t. j. počet pracovních hodin, nýbrž i čas, t. j. denní doba, ve které práce se má konati. Teprve zákon z 21. června 1884, č. 115 č. z., přinesl mimo jiné předpisy o »denní pracovní době«,... »při hornictví« (über die tägliche Arbeitsdauer beim Bergbaue), ustanoviv v § 3, že trvání směny (Schichtdauer) nemá přesahovati (»die tägliche wirkliche Arbeitszeit«) během trvání směny 10 hodin, při čemž sluší počítati počátek směny podle dokonaného výjezdu. Z tohoto ustanovení vysvítá, že zákon ohraničuje netoliko trvání efektivního výkonu pracovního, nýbrž také celou dobu, po kterou horník ve službě se nalézá, tedy včetně vjezdu i výjezdu, a že chce tedy horníkovi zabezpečiti dobu (nejméně 12 hodin každého dne), po kterou jest úplné služby prost. Výraz »směna« (Schicht) zachovává v této zákonné souvislosti svůj původní a nejvlastnější význam jakožto »pravidelná pracovní doba horníkova, měřená podle počtu hodin« (Die nach Stunden bemessene regelmässige Arbeitszeit des Bergmannes) (Veith: Deutsches Bergwörterbuch, Selbach: Illustr. Handlexikon des Bergwesens u. a.). Účelem tohoto zákona nebylo nic jiného, než chrániti dělníka a jeho pracovní sílu před příliš dlouhým zaměstnáním v hornickém závodě. Nic nenavědčuje tomu, že zákon sledoval mimo to ještě zcela jiný účel, totiž omeziti majitele hor v jeho zásadní svobodě organizovati práci v závodě podle svého uvážení ještě v jiném směru, nežli ustanovením maximální doby pracovní. Zejména nelze ze zákona toho vyčísti, že chtěl majiteli hor uložiti, aby souhrn dělníků v dole zaměstnaných seskupil v jednu nebo několik skupin takovým způsobem, že by pro každou z těchto skupin musil platiti týž počátečný a týž konečný časový bod služebního zaměstnání. Je snad pravda, že organizace práce v dole byla odedávna organizována v ten způsob, že jedno pracovní místo bývalo osazeno ve 3., po případě ve 2., anebo snad i v jediné »směně«, z čehož pak při-

rozeně vyplývalo seskupení horníků do směn, pro které platila táž denní hodina jako počáteční, pokud se týče konečný bod jejího služebního zaměstnání. Je snad i správné, že také za účinnosti obecného horního zákona býval ve služebních řádech počátek a konec »směn« stanoveno touže hodinou denní pro celou skupinu dělníků pro jedno pracovní místo určených, kterážto skupina rovněž »směnou« se nazývá. Avšak tato ryze faktická zvyklost, i kdyby byla všeobecně zachována, což ovšem nebylo nikdy přesvědčivě dokázáno, neopravňuje ještě k úsudku, že zvyklost tato byla do normativního obsahu zákona z r. 1884 pojata s tím účinkem, že slušelo by směnu (Schicht), o níž v tomto zákoně jest řeč, bráti jako pojem právní v tom smyslu, že mužstvo pro jedno pracovní místo určené musí bezpodmínečně tvořiti jednotné osazenstvo s jednotným počátečním a konečným bodem doby pracovní. Neboť není možno přehlížeti, že podle ustanovení § 200 obec. hor. zák. bylo ponecháno majiteli hor, aby ve služebním řádě, který jest ovšem obligatorní, stanovil, byť i za dozoru báňského úřadu, nejenom trvání, nýbrž i čas práce, aniž jej v tom zákon nějakými pokyny omezuje. Jestliže tedy majitel hor, stanově časově ohraničení doby pracovní, určoval dobu pracovní pro veškeré mužstvo na jedno pracovní místo vyslané, způsobem jednotným, byl to jen výkon jeho práva práci na závodě svobodně organizovati, a není žádné možnosti z této byť sebe důsledněji zachovávané zvyklosti sestrojiti právní omezení jeho dispoziční svobody.

Z těchto důvodů vyplývá, že zákon č. 115 ř. z. ex 1884 upravitel sice trvání doby pracovní, včítajíc dobu pro vjezd a výjezd potřebnou, že však neupravil tvoření skupin dělníků do dolu vysílaných. Na tomto stavu práva nastala pozdějším zákonem č. 81 ř. z. ex 1901 o denní době pracovní při dolování na uhlí (»tägliche Arbeitsdauer beim Kohlenbergbaue«) změna v podstatě jen potud, že trvání směny bylo sníženo na 9 hodin. Zákonu právě uvedenému dostalo se v nálezu býv. správního soudu Budw. A 1566/1903 výkladu, podle něhož zákonem trvání směny pro jednotlivého horníka nepočítá se teprve jeho individuálním faktickým vjezdem a nekončí se teprve dokonáním jeho individuálního vjezdu, nýbrž, že trvání směny chápati jest jako trvání směny hromadné, což má prakticky hlavně ten význam, že doba, kterou dělník ztráví, vyčkáva je před vjezdem v síni závodní a tolikéž i doba výjezdu i posledního důl opouštějícího dělníka počítá se do trvání směny všech příslušníků celé pracovní skupiny. Avšak nález tento řešil zcela jinou otázku, než jest otázka, kterou nyní sluší rozhodnouti, neboť třeba že by ve smyslu cit. nálezu slušelo souhlasiti s tím, že trvání směny má se pro celou jednotku osazenstva počítati jednotně jako jeden celek, není tím ještě nic řečeno o otázce, na níž tentokrát záleží, t. j., zdali osazenstvo jednoho místa pracovního musí býti seskupeno v skupinu (směnu) jedinou, či zda smí býti rozděleno na několik skupin se zvláštními dobami vjezdu. Ostatně připustila i judikatura býv. správn. soudu v později vydaném nálezu Budw. A 2567/1904, že dolování může býti rozděleno na několik oddělení, když každé z nich tvoří, hledíc ke správě a technickému provozu (»in Bezug auf die Verwaltung und den technischen Betrieb«) jednotku a »každé z těchto oddělení má pak zvláštní osazenstvo na rozdíl od osazenstva jednotlivých míst pracovních«. Byl-li však učiněn tento zásadní

ústupek, pak jest sotva možno nahlédnouti, že zásadně přípustné rozvržení celého souboru osazenstva v několik »vzhledem ke správě a technickému provozu« samostatných osazenstev mělo by býti přípustno toliko podle jediného z momentů provozně-technicky významných, totiž podle místního položení pracovního místa, nikoli však také podle jiných, po případě neméně významných provozně technických momentů, jako na př. podle technické povahy závodní práce.

Po úvahách právě předeslaných bylo lze přistoupiti k rozboru sporné otázky na základě nyní platného zákona Sb. č. 91/1918. V zákoně tomto stanoví se především pro podniky povahy živnostenské maximální »skutečná doba pracovní«, načež se tento předpis výslovně rozšiřuje i na podniky hornické v tom smyslu, že vjezd a výjezd pokládá se za práci pomocnou, kterou smí směna býti nejvýš o ½ hodiny prodloužena nad maximální skutečnou dobu pracovní. »Směna« nemůže v této souvislosti znamenati nic jiného, nežli trvání směny, neboť vymezuje se zde právě služební zaměstnání horníkově podle počtu hodin. V souvislosti pak týž zákon předpisuje, že půlhodinové prodloužení nad skutečné šhodinové trvání práce, jímž pamatuje se na vjezd a výjezd, sluší počítati od vjezdu prvního až do výjezdu posledního dělníka téže směny. V této souvislosti lze výraz »směna« vztahovati toliko na skupinu dělníků, kteří tvoří jednu jednotku osazenstva. Tímto ustanovením chtěl zákon patrně výklad trvání směny ve smyslu »hromadné směny«, který byl přijat ve svrchu cit. nálezu správního soudu Budw. A 1566, postaviti na zákonný podklad. Než právě tak jako z uvedeného zákona z roku 1901, na jehož základě právě cit. nálež byl vydán, nelze vyčísti předpis, který by majitele hor zavazoval, aby veškeré pro jedno místo pracovní určené dělníky seskupil do jediné skupiny (do jediné směny v osobním smyslu slova) se stejným a jednotným počátečním bodem služebního zaměstnání, není možno přikládati takovýto smysl ani zákonnému předpisu nyní platnému. Je to dokonce ještě méně možno, poněvadž v § 3 nyní jedině rozhodného zákona o osmihodinové pracovní době z r. 1918 ponechává se rozvrh, jak denní, tak i týdenní práce výslovně dohodě mezi zaměstnanci a zaměstnavateli. Rozvržení pracovního času této dohodě ponechané může se však, nehledíc k stanovení pracovních přestávek, vztahovati toliko na stanovení dob (hodin) denních, jež ohraničují počátek, pokud se týče zakončení služebního zaměstnání dělníkově, při čemž ovšem nesmí býti překročeno trvání doby pracovní, jak jí zákon sám stanoví. Rozvrhu dob denních neklade mezi a nestojí tedy v cestě ani odlišnému stanovení pracovního času pro jednotlivá osazenstva jednoty a téhož pracovního místa.

320.

Jde o ztrátu důvěry k zaměstnanci (§ 27 čís. 1 zákona o obch. pomocnících), zamlčel-li zaměstnanec zaměstnavateli při nastoupení služby své trestní odsouzení pro zločin zpronevěry. Rozh. nejv. soudu z 23. XI. 1931, Rv I 777/31. Váž. obč. 11.187.

Dovolatel snaží se dolíčiti, že jeho trestní odsouzení nemůže býti důvodem pro okamžitě propuštění, poněvadž se nestalo v době jeho služebního poměru k žalované firmě. Při tom však přehlíží, že soud neshledal propouštěcí

důvod v tom, že žalobce byl dříve odsouzen trestně pro zpronevěru, nýbrž ve zjištěné skutečnosti, že žalobce při nastoupení do služby uvedl žalovanou firmu v omyl o své dosavadní bezúhonnosti, zamlčev jí své trestní odsouzení pro zločin zpronevěry. Tato skutečnost spadá do doby služebního poměru žalobce k žalované, takže příslušné dovolatelovy vývody jsou právně bezvýznamné. Zjištěné chování žalobce (utajení trestu) bylo pro žalovanou firmu dostatečným důvodem pro ztrátu důvěry k němu a opravňovalo ji k jeho okamžitému propuštění.

321.

Bylo-li rozhodování o tom, zda má býti pracováno přes čas, vyhrazeno představenstvu společenstva, bylo odňato, libovůli zaměstnance, aby pracoval přes čas bez výslovného příkazu představenstva.

Ve volnosti, vyhrazené zaměstnanci, by si zařídil dobu přístupnosti obchodu podle místních poměrů, nelze ještě spatřovati příkaz představenstva k práci přes čas. Rozh. nejv. soudu z 20. listopadu 1931, Rv I 1582/30, Váž. obč. 11.165.

Odvolač soud uvedl, že pro žalobce byla závazná kolektivní smlouva zaměstnanců konsumních spolků, že podle této kolektivní smlouvy je pracovní dobou pro všechny zaměstnance doba zákonná, že jí stanoví představenstvo ve srozumění s důvěrníky a že se platí za hodiny přes čas nařízené představenstvem s přírůžkou 50 proc. a za práce nedělní a sváteční s přírůžkou 100 proc. Proti tomu dovolatel vůbec nebrojí. Z toho však plyne, že rozhodovati o tom, zda má býti pracováno přes čas, bylo vyhrazeno představenstvu žalovaného společenstva jakožto orgánu podle § 15 zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák., výhradně povolanému k zastupování společenstva, a že tudíž bylo odňato libovůli žalobce, aby pracoval přes čas bez výslovného příkazu představenstva. Odvolací soud dále zjistil, že žalobce neobdržel nikdy příkaz od představenstva, aby pracoval přes osmihodinovou dobu pracovní, že mu zejména nebylo uloženo, aby měl krám otevřený i v neděli, že měl prodávati jen členům společenstva a mohl si dobu, po kterou měl býti krám otevřen, rozdělití podle místních poměrů, jak chtěl. V této žalobci vyhrazené volnosti, aby si zařídil dobu přístupnosti obchodu podle místních poměrů, nelze spatřovati ještě příkaz představenstva ku práci přes čas. Žalované společenstvo nelze zatížiti přesčasovými pracemi zvláště odměňovanými, jež svým představenstvem nenařídilo. Prodloužil-li si žalobce bez příkazu představenstva zákonnou pracovní dobu tím, že měl krám otevřený déle než osm hodin denně a i v neděli a ve svátek, učinil tak na vlastní vrub a za takové práce přes čas se nemůže domáhati úplaty, protože podle závazné pro něho kolektivní smlouvy nemá na ni nároku.

322.

I. Zaměstnanci jest podle zák. o placené dovolené č. 67/1925 Sb. z. a n. ponecháno na vůli, zda se chce domáhati dovolené a zaměstnavatel není povinen, aby mu ji nabízel a vnucoval.

II. Zaměstnanec pozbývá nároku na dovolenou, neuplatní-li své právo na ni v tom kterém služebním roce.

III. Zaměstnanec, nastoupivší bez důvodu dovolenou, není oprávněn žádati místo ní peněžitou náhradu. Rozh. nejv. soudu z 20. listopadu 1931, Rv I 1429/30, Váž. obč. 11.163.

I. Zaměstnanec má za podmínek § 1 zákona čís. 67/1925 nárok na placenou dovolenou k zotavení a po čas této dovolené přísluší mu náhrada mzdy podle § 9. Žádati zákonitou dovolenou je zaměstnancovým právem, udělití jí jest povinností zaměstnavatelovou. Z toho plyne, že je zaměstnanci ponecháno na vůli, zda se chce domáhati dovolené a že zaměstnavatel není povinen, aby mu ji nabízel a vnucoval.

II. Zákon dále předpokládá, že zaměstnanec nastoupí příslušející mu dovolenou na zotavení v tom kterém služebním roce, což vyplývá zejména z ustanovení § 8, v němž se mluví o roce, v němž se dovolená uděluje, dále z ustanovení § 10, že zaměstnanec, který dostal výpověď z práce neb opustil práci z důležitých důvodů před nastoupením dovolené, má nárok jen na poměrnou placenou dovolenou, odpovídající pracovní době v roce pro dovolenou rozhodné, a z ustanovení § 11, že placená dovolená nepřisluší těm, kdož v roce, kdy na dovolenou by jinak měli nárok, před jejím nastoupením byli propuštěni z práce z důležitých důvodů. Z toho jest usuzovati, že zaměstnanec pozbývá nároku na dovolenou k zotavení, neuplatní-li své právo

na ni v tom kterém služebním roce, a takto je rozumněti i ustanovení § 11, že placená dovolená nepřisluší těm, kdož ji bez důvodu nenastoupili.

III. Podle důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona (tisk 5112 poslanecké sněmovny z roku 1925) jest jeho účelem, aby se úpravou placených dovolených zvýšila tělesná i mravní zdatnost dělnictva a tím chuť ku práci a produktivnost zdejšího národního hospodářství, kteréhožto účelu má býti dosaženo delší nepřetržitou dovolenou. S tímto účelem by se nesrovnávalo, kdyby se zaměstnanec, třeba i po více let, nehlásil o dovolenou jen proto, aby se mu místo ní dostalo po vystoupení ze služby peněžitě náhrady. Že nároku na dovolenou k zotavení nemá býti zaměstnanec využíáno k získání hmotných výhod, vyplývá zejména z ustanovení druhého odstavce § 11, že náhrada mzdy za dobu dovolené nepřisluší těm, kdož v době dovolené pracovali za úplatu pro osoby cizí. Zaměstnanec, nenastoupiv bez důvodu dovolenou, pozbyl na ni podle § 11 zákona čís. 67/1925 nároku, a není proto ani oprávněn žádati místo ní peněžitou náhradu.

Z rozhodnutí ve věcech sociálně pojišťovacích.

325.

Podnikatel, který neoznámil pojišťovně úraz včas nebo řádně podle § 29 zákona o úrazovém pojištění dělníků, propadá pouze trestu podle § 52 úraz. zákona, není však práv dělníku náhradou škody pro neohlášení úrazu. Rozh. nej. soudu z 2. X. 1931 Rv I 875/30. (Čes. advokacie č. 1087.)

Z ustanovení §§ 45 a 46 úrazového zákona z 28. prosince 1887 č. 1 ř. z. z roku 1888 plyne, že podnikatel ručí za škodu zaměstnanci vzešlou pouze tehdy, prokáže-li se, že úraz jeho úmyslně způsobil, čehož v tomto případě nebylo ani tvrzeno. Pokud pak jde o tu okolnost, že žalovaný neohlásil sám Úrazové pojišťovně dělnické včas úraz žalobcův, dlužno ji posuzovati podle zvláštních předpisů pro poměry tyto vydaných, totiž podle úrazového zákona. Podle tohoto zákona je poměr zaměstnavatelův k Úrazové pojišťovně dělnické až na placení příspěvků čistě poměrem úředním. Jestliže zaměstnavatel neplní povinnosti jemu zákonem tím uložené, stihá jej za to trest, avšak jednáním ani opominutím jeho se práva dělníkova nemění, ať jde již o jejich vznik či zánik. Opominutím oznámení úrazu nenastává zánik nároku poškozeného zaměstnance, avšak je podle § 34 cit. zákona uloženo zaměstnanci samému, aby svůj nárok ve stanovené lhůtě Úrazové pojišťovně dělnické ohlásil, a nárok jeho zaniká teprve tím, jestliže dělník opomine včas tento svůj nárok ohlásiti. Jestliže tudíž v přítomném případě nárok žalobcův proti Úrazové pojišťovně dělnické prodláním času zanikl, stalo se tak opominutím žalobce samého, a není zde proto povinnosti žalovaného k nějaké náhradě.

Nejvyšší soud nyní důsledně stojí na tom stanovisku, že podnikatel, jenž neoznámil pojišťovně úraz včas nebo řádně podle § 29 zákona o úrazovém pojištění dělníků, propadá pouze trestu podle § 52 úraz. zák., není však práv dělníku náhradou škody pro neohlášení úrazu. Na podnikatele může dělník nastupovati jedině, způsobil-li podnikatel (jeho zákonný zástupce nebo reprezentant) úraz úmyslně.

324.

K založení pojistné povinnosti soudního volatéra jest zapotřebí jednak konání prací, jednak právního titulu. Pojmové znaky poměru soudních volentérů jest posuzovati ze stejných hledisek jako při poměru učňovském. (Nález nejv. spr. soudu z 21. ledna 1932, č. 428/32.)

Zákonem č. 221/24 Sb. z. a n. (§ 2) nebyl dosavadní rozsah pojistné povinnosti zásadně změněn proti dosavadnímu právnímu stavu v oboru nemocenského pojištění. Převzato bylo v podstatě znění § 1, odst. 1. nemoc. zák. čís. 268/1919 Sb. z. a n., znění to bylo ovšem doplněno, aby byly zamezeny pochybnosti v některých sporných otázkách. Tak vsunuta slova »smluvného«, pak »volentérského, praktikantského«. K tomu uvádí důvodová zpráva k § 2, tisk č. 4186/1925, VIII. zasedání poslanecké sněmovny Národního shromáždění: »Poměrem pojem učňů je příliš úzký (jsa obvyčejně užíván jen u řemeslných živností), uvedení doplňkem volentéři a praktikanti.«

Tímto doplňkem zákon prohlásil výslovně poměr volentérský za povinně pojištěný.

Zákon staví oba poměry, učňovský i volentérský, sobě na roveň, ale nedefinuje pojem těch.

Pokud jde o učně, řadí živnostenský řád v § 75 učně mezi pomocné pracovníky živnostenské a definuje pojem učedníka v § 97 tak, že za učedníka je pokládati toho, kdo u majitele živnosti vstoupí do zaměstnání, aby živnosti prakticky se naučil. Je tedy poměr učební charakterisován především tímto účelem, t. j. aby se učen živnosti vyučil. (Boh. A. 6260/27.)

Právní poměr soudních volentérů není definován, ani žádným zákonem upraven a třeba vzhledem k tomu, co bylo shora řečeno, pojmové znaky poměru volentérského posuzovati se stejných hledisek jak při poměru učňovském a zkoumati v každém jednotlivém případě, zda pojmové znaky jsou splněny.

K založení pojistné povinnosti podle § 2, odst. 1. zákona č. 221/1924 Sb. z. a n. je, jak opětovně bylo judikováno, zapotřebí jednak konání prací

nebo služeb, jednak právního titulu, t. j. uzavření smlouvy (učňovské, volontérské).

V daném případě je nesporné, že zmínění volontéři pro okresní soud vykonávali práce nebo služby. Na sporu je jediné, zda poměr zmíněných osob k justiční správě je kvalifikovatí jako poměr volontérský podle hořejších úvah. Ovšem vyžaduje se i při poměru učňovském (volontérským) uzavření příslušné smlouvy, tedy aby došlo k poměru volontérskému, třeba projevu souhlasné vůle, a to se strany učně (volontéra) nabídky, komati práce nebo služby k dosažení zmíněného účelu nutné, se strany druhé, justiční správy, přijetí této nabídky.

Takovýmto vzájemným souhlasem projevu vůle obou stran vzniká smluvný poměr služební, označovaný zákonem jako poměr volontérský, z něhož pak přirozeně vyplývají práva a povinnosti pro obě smluvní strany, a tedy i nárok na vykonávání určitých, jeho účelem vymezených prací zaměstnancem (volontérem).

Žalovaný úřad svůj úsudek, že in concreto šlo o takovýto smluvný poměr volontérský, dovodil ze zjištění, že zmínění zaměstnanci jsou zaměstnání jako volontéři za plat, že v této vlastnosti vykonávají práce meč služby pro justiční správu a že tento poměr je volontérským poměrem smluvním. Zjištění to je v soulase se spisy, jak vysvítá zejména z obsahu připojených zpráv okresního soudu v Bratislavě presidiu sedrie v Bratislavě z května 1928, v nichž okresní soud hlásí presidiu, že se svolením presidia soudní tabule přijal s denním platem 22 Kč za volontérskou sílu na čas nezbytné potřeby E. W., M. S., dále z obsahu dekretu A. B. presidiem soudní tabule v Bratislavě vydaného, v němž výslovně se uvádí, že jmenovaný se přijímá za volontéra s denní odměnou 22 Kč pro sedrii v Bratislavě s příkazem, aby se bez průtahů hlásili k nastoupení služby. Ze zprávy bratislavské sedrie soudní tabuli z 21. května 1928 je také zřejmé, že volontéři byli vzati do slibu podle mař. č. 179/1919.

Z těchto skutkových okolností je jasné vidět, že žalovaný úřad měl podklad pro svůj úsudek, že došlo k souhlasnému projevu vůle o komati služeb justiční správě, když justiční správa přijala pohotovost volontérů, komati pro ni určité služby po čas nezbytné potřeby za denní plat a ma slib, že jmenovaní budou..... veškeré své úřední povinnosti vykonávatí pilně, svědomitě a nestranně..... a právem tedy podle hořejších úvah usoudil, že šlo mezi justiční správou a volontéry o smluvní poměr volontérský ve smyslu § 2, odst. 1. zák. č. 221/1924 Sb. z. a n., a to tím spíše, když poskytnutou odměnu nelze jinak chápatí, nežli jako odměnu za konané práce, ma které justiční správa smluvně měla právní márok.

325.

Přijala-li nepřislušná nemocenská pojišťovna přihlášku, neodmítavši jí, a přijímá-li i pojistné, je povinna plniti též povinnosti z tohoto pojištění vzniklé. (Rozs. vrch. poj. soudu z 22. XII. 1950, Cpo 2274/50.)

Je pravda, že ošetřovanka podle § 24 poj. zák., vykonávající práce nebo služby uvedené v § 2 poj. zák. v obvodu okres. nem. pojišťovny na S., podle zákona místně byla pojištěna u této pojišťovny, ježto nebyla pojištěna u žádné z nemocenských pojišťoven jmenovaných v §§ 25—29.

Avšak pojištěnka, o niž tu jde, byla podle doznání strany žalované zaměstnavatelem u pojišťovny přihlášena, pojišťovna neodmítla tuto

přihlášku, pojistné bez námitek přijímala, a proto, přijavši ošetřovanku za svoji pojištěnku a přijímajíc za ni pojistné, je také povinna podle § 149 poj. zák. nahraditi veřejné nemocnici náhradu za léčení této své pojištěnky, která nebyla sice podle zákona (§ 24) její pojištěnkou, kterou však přes to přijetím přihlášky a přijímáním příspěvků za svou pojištěnku přijala.

Je sice povinností zaměstnavatele podle § 17 poj. zák. přihlásiti osobu u něho zaměstnanou u příslušné pojišťovny, avšak nutno při tom též pokládati za povinnost pojišťovny, u níž přihláška se stala, aby přihlášku, kterou pokládá za nepřislušnou, odmítla, a neučinila-li to a přijme-li přihlášku bez námitek, a přijímá-li i pojistné, nutno míti za to, že přijala osobu přihlášenou za svou pojištěnku přes místní nepřislušnost a důsledkem toho je povinna plniti též povinnosti z tohoto pojištění vzniklé.

326.

**I. Nové průvody lze před odvolacím soudem nabízetí jen, když strana beze svého zavinění nemohla je uplatniti před soudem pojišťovacím. II. Životní postavení manželky (§ 114, odst. 2. poj. zák.) řídí se sociálním postavením manželo-
vým. (Rozsudek vrch. poj. soudu z 30. III. 1932, Cpo 184/32.)**

Odvolatelka vytýká vadnost řízení I. stolice proto, poněvadž pojišťovací soud neprovedl důkazu výsledkem MUDr. N. žalobkyně předložila přílohou k žalobě lékařské vysvědčení dr. N., avšak nenavrhl v I. stolici, aby tento lékař byl jako svědek nebo znalec vyslechnut. Podle § 226, odst. 5. poj. zák. lze před odvolacím soudem nové průvody nabízetí jen, když strana beze svého zavinění nemohla je uplatniti před soudem pojišťovacím. Prvý soud připustil o zdravotním stavu žalobkyně důkaz soudním znalecm MUDr. Floriánem. Výtka odvolatelky, že tento soudní znalec nepřihlédl k tomu, že žalobkyně trpí reumatismem a srdeční slabostí, odporuje spisům. Jmenovaný soudní znalec ve svém nálezu výslovně podotýká, že žalobkyně odvolává se na vysvědčení dr. N., podle kterého léčena byla občasným reumatismem a srdeční slabostí. Jmenovaný soudní znalec podal důkladný nález o zdravotním stavu žalobkyně po stránce subjektivní i objektivní a odůvodnil svůj posudek, podle kterého neschopnost k povolání činí u žalobkyně nanejvýše 50%. Vrchní pojišťovací soud přezkoumaj řízení I. stolice na základě spisů, neshledává příčiny pochybovatí o správnosti tohoto posudku.

Prvý soud zjistil na základě zprávy obecního úřadu v Nové Bystřici, že žalobkyně po smrti svého manžela zaměstnána byla ve sklárně jako tovární dělnice za denní mzdu 13 Kč 9 hal. Tato okolnost nasvědčuje rovněž tomu, že pracovní neschopnost žalobkyně není snížena o více než dvě třetiny. Žalobkyně v I. stolici ne tvrdila, že by řečené její zaměstnání v továrně bylo nepřiměřené jejímu »dosavadnímu životnímu postavení ve smyslu § 114, odst. 2. poj. zák. Podle § 226, odst. 5. poj. zák., nové námitek v řízení odvolacím zásadně jsou nepřipustny. Vdova po dělníku nemůže pro nárok na důchod vdovský s úspěchem uplatňovatí, že za života manžela nebyla výdělečně činná, a pouze vedla domácnost, a že proto neshoduje se s jejím »životním postavením« (§ 114/II poj. zák.), aby po smrti muže konala dělnické práce. Životní postavení manželky řídí se sociálním postavením muže.

Rozhodnutí soudů nižších stolic.

Vysazení z práce člena závodního výboru nespadá pod ustanovení § 22/II zák. o závodních výborech. (Nález rozl. kom. v Novém Jičíně z 10. III. 1932, čj. Rk 5/32.)

Propuštěn z práce nemůže být člen závodního výboru bez svolení rozhodčí komise, v poměru pracovním je však týž na roveň postaven ostatním dělníkům.

Nutno také podotknouti, že ujednání ohledně střídavého vysazování z práce bylo zavedeno za souhlasu dělnického závodního výboru, jehož členem, resp. předsedou jest L...ký, a dělnictva samého. L...ký sice popírá toto udání, avšak ze mzdových listin, které jsou spisům přiloženy, jest vidět, že tento způsob pracovní používá se v oddělení přípravna »Anformerei« již od října 1931 a jeví se tedy udání stran firmy, že toto jednání se stalo se souhlasem dělnictva, pravdivým.

Co se týká obsahu rozmluvy, konané 12. II. 1932 v továrně mezi ředitelem a L...kým, bylo zjištěno, že L...kému bylo řed. firmy sděleno, že má dovolenou tak dlouho, až bude zase práce, čímž mínil, až přijde na něho zase řada k pracovní. V tomto výroku nelze spatřovati nějaké zamýšlené propuštění z práce. Josef L...ký byl jako všichni ostatní dělníci povolán již několikrát mezi touto dobou vysazování zpět do práce, přišel také do závodu a pracoval tak, jako ostatní dělníci tohoto oddělení. Měl volný přístup do továrny, a jelikož

svou agendu podle § 5, odst. 2. zákona má vyřizovati mimo pracovní dobu, a nebyl nikterak při vykonávání své funkce omezován. Ostatně nebylo stěžovateli nikterak prokázáno a potvrzeno, že by byl v této funkci omezován. Podle vládního návrhu zaručuje ustanovení § 22 cit. zákona značnou neodvislost členů dělnického závodního výboru tím, že je chrání proti libovolnému propuštění z práce se strany zaměstnavatele, který by snad tímto způsobem chtěl se zprostiti nepříjemného mu člena dělnického závodního výboru. Zde však se nejedná o propuštění, tím méně ještě o libovolné propuštění, neb následkem hospodářské krize byl závod nucen střídavou dovolenou mezi dělnictvem zařídit. Že by toto opatření byl dělal z důvodů v článku 2 aa), bb) uvedených, nebylo ani stěžovatelem tvrzeno, tím méně prokázáno. Podle mzdových výkazů závodu ohledně oddělení, ve kterém L...ký pracuje, má jmenovaný stejný výdělek jako ostatní tam přidělení dělníci, vyjma předního dělníka D...ka, který jako kvalifikovaný přední dělník ovšem trvale pracovati musí.

Postavení člena závodního dělnického výboru nesmí být libovolně porušeno, nemůže ale být lepší než ostatních dělníků jeho stáří, druhu a kvalifikací. V době těžkého hospodářského boje dělníka a průmyslníka o svou existenci nelze zaříditi dělníku bez ohledu na kvalifikaci v práci privilegované postavení jen proto, že jest členem dělnického závodního výboru.*)

Poznámky.

Řízení sporu pracovním soudem.

Podle § 19 zák. o prac. s. platí o řízení před pracovními soudy předpisy o řízení před soudy okresními ve věcech sporných. Podle § 431, odst. 1. čr., vztahují se k řízení před okresními soudy — pokud není něco jiného ustanoveno — předpisy o řízení před sborovými soudy první stolic.

Zákon o prac. soudech o řízení sporu soudem až na ust. § 26 zvláštních předpisů neobsahuje. U prac. soudů jednají a rozhodují senáty (§ 16 cit. zák.), u okr. soudů samosoudce, kterého § 431, odst. 2. čr., zmocnil vykonávati práva a povinnosti příslušející senátu a jeho předsedovi.

Byla položena otázka, zda u prac. soudů řízení sporu přísluší výhradně předsedovi senátu, či zda účastní se na něm také senát podle předpisů druhé části čr.*)

Odpověď jest hledati ve výkladu § 19 zák. o prac. s. a § 431 čr. v souvislosti s ust. §§ 16 a 26 zák. o prac. s. Spor má svoji příčinu v různém výkladu § 431 čr. Buď totiž použije se

odst. 2. § 431 čr. v tom smyslu, že »samosoudcem« jest rozuměti předsedu senátu prac. soudu, nebo se tohoto ustanovení vůbec nepoužije, ježto u prac. soudu jedná a rozhoduje senát, nikoli samosoudec (vyjma ovšem případů § 25 z. o prac. s.). K této pochybnosti zavdalo podnět ustanovení § 26, odst. 2., které zvláště opakuje § 182 čr. Arg. a contrario bychom mohli pak podepřítí názor, že účast přisedících na řízení sporu jest omezena pouze na tento případ.

covské nestrannosti, buď podezření v nezasevěných kruzích dělnických, že soudecové z povolání, pověřeni právě funkcí předsedů, jsou schopni ovlivňovati soud v neprospek jedné neb druhé strany. Myslíme, že takový úmysl byl autor dalek, ale pokládáme přece za svoji povinnost na to upozorniti a současně upozorňujeme též pana autora, že podle cit. §§ čr. přisedící jsou pouze oprávněni účastniti se vedle vlastních dotazek na vedení sporu toliko potud, že jako členové soudního senátu spolurozhodují o přípustnosti nějaké otázky, kterou předseda odmítne, nebo které se protistrana vzpírá, ale jen tehdy, když se tohoto rozhodnutí sama strana dovolá, takže vliv přisedících na »vedení sporu« je velice omezen a náleží k právům přisedících jen v míře nepatrné.

*) Uveřejňujeme tento náález, abychom upozornili na ustálenou již judikaturu nejvyššího soudu správního, jejíž výsledky byly zcela určitě formulovány zejména v nález. Boh. A 3809 (P. P., roč. IX., 48.), touto větou: »Vysazení z práce člena závodního výboru bez nároku na mzdu nespadá pod ustanovení odst. 2. § 22 zák. o z. a v. v. b. c., t. j. členové záv. v. b. smějí býti propuštěni jen se souhlasem rozhodčí komise.

Poněvadž výrok o tom, zda se ochrana podle § 22, odst. 2., vztahuje též na případ »vysazení z práce«, jest rozhodnutím správního úřadu ve sm. § 2 zák. o spr. soudu Boh. A 3808 v P. P., roč. IX., str. 47.), zjedná odpomec proti nálezu rozhodčích komisí spočívajících na právním názoru v publikovaném nálezu projeveném stížností k nejvyššímu správnímu soudu,

*) Dr. Josef Kotek: Příručka pracovního práva 1932, str. 402: »Při řízení před soudem mají přisedící právo dotazovati se stran, svědků a znalců za účelem náležitěho objasnění věci (§ 26) a mohou působiti velmi účinně a účelně na vedení sporu, zejména též nepřipustiti, aby buď druhá strana nebo předseda senátu nějak nesprávným způsobem vykonávali vliv na vedení celého sporu (§§ 184 a násl. civ. ř. s.).« — K tomu »Soudecovské listy« v č. 4. uveřejnily tuto poznámku: »Byli jsme upozorněni z kruhů soudcovských na trochu neohebnou a nešťastnou dikci této věty, která by mohla v čtenářích vzbuzovati nesprávnou představu o soud-

Úsudek takový by však nebyl správným. Jestliže § 431, odst. 2. cís., ustanovuje, že práva a povinnosti, příslušející podle předpisů druhé části cís. senátu a jeho předsedovi, vykonává v řízení před okresními soudy samosoudec, nezáleží na tom, že předpis vykládá v souvislosti s §§ 19 a 26 zák. o prac. s. tak, že je má vykonávat předseda senátu, neboť týž ani rozepři jako samosoudec nerozhoduje. § 431 v odst. 2. prostě předpokládá, že s ohledem na ustanovení § 5 j. n. u okresních soudů rozhoduje vždy samosoudec.

Jestliže však zák. o prac. s. svěřil jednání a rozhodnutí senátům (§ 16, odst. 1. cit. zák.), složeným z předsedy nebo jeho náměstka a ze dvou přísedících, z nichž jeden jest ze skupiny zaměstnavatelů, druhý ze skupiny zaměstnanců, nemůže se předpis § 431, odst. 2. cís., co do pracovních soudů uplatnit. Kdyby tomu tak mělo být, bylo by třeba zvláštního ustanovení zákona o prac. soudech, který takovéto normy postrádá.

Rízení před okresními soudy jest upraveno tímiz předpisy jako řízení před sborovými soudy první stolice pouze s tím rozdílem, že ustanoveními obsaženými v §§ 432—447 jsou dány výjimky. Je-li tomu tak, pak s ohledem na § 19 zák. o prac. soudech jest řízení u těchto (pracovních) soudů upraveno předpisy druhé části cís., pokud §§ 432—447 cís. a zákon o prac. soudech nemají ustanovení odchylných. Tomu tak však v naší otázce není a přísedící pracovního soudu účastní se na řízení rozepře způsobem upraveným druhou částí cís.

V zásadě stejně měla se věc u živnostenských soudů; ovšem je třeba vzít zřetel k rozdílu mezi § 19 zák. o prac. soudech a § 22 zák. o živn. soudech.*)

Podle toho — co do formálního řízení sporu — předseda senátu (§§ 180—186 cís.) zahajuje, řídí

*) Důvodová zpráva vládního návrhu (č. t. 352/III) o tom uvádí: »Ustanovení toto liší se od dosavadního § 22 zákona o živnostenských soudech potud, že podle něho platí o řízení před soudy živnostenskými s některými úchytkami předpisy civilního řádu soudního o řízení ve věcech nepatrných. Stav tento má zůstat zachován i pro budoucnost pro spory o hodnoty nejníže.« Srv. k tomu dr. A. Meissner a dr. Lev Winter »Rukověť živnostenského soudece« 1901, str. 247: »Přísedící, dovedou-li svých práv náležitě hájiti, mají na vedení celého sporu veliký vliv. Nejen že v senátě rozhodují o tom, má-li být osoba ve sporu zúčastněna pro rušení jednání odstraněna (§§ 198, 201 s. ř.); má-li být uložena pokuta pořádková tomu, kdo se dopustil při řízení hrubší neslušnosti (§ 199 s. ř.), nebo plnomocníku, nebo má-li býti tomuto slovo odňato a straně nařízeno, aby si opatřila jiného plnomocníka (§ 200 s. ř.); nýbrž senát rozhoduje také o tom, jest-li nějaké nařízení předsedovy, týkající se vedení sporu, přípustným, nebo jest-li přípustna otázka daná předsedou nebo některým členem senátu, když osoba na sporu zúčastněná prohlašuje ji za nepřipustnou (§ 186 s. ř.); dále když předseda nepřipustil některou otázku strany jedné na stranu druhou (§ 184 s. ř.), nebo otázku strany na svědka (§ 342 s. ř.), nebo když druhá strana popírá přípustnost těchto otázek. Nedá se ovšem pro všechny případy říci, jak by měl senát rozhodovati; vždyť záleží přirozeně na celé řadě speciálních nahodilých momentů. Ale soudcové živnostenské musí si být vědomi toho, že budou mít většinou co činiti s lidmi, kteří nedovedou vždy jazyk ovládati a vpraviti jej do úzkých hranic, jaké mu zákon položil. Soudcové živnostenské nesmí každé slůvko, které při jednání padne, odvažovati na zlatých vážkách, a být hned po ruce s pokutami pořadovými nebo dokonce s vylučováním osob zúčastněných ve sporu.

Neboť aby spor skutečně spravedlivě byl rozřešen, k tomu jest především třeba, aby věc sporná byla náležitě objasněna. Osoby ve sporu zúčastněné musí nejen být přítomny, nýbrž nesmí se cítiti stísněny, sice jistě nedovedou říci to, co by říci chtěli a měli. Z těchto důvodů soud živnostenský nesmí být příliš úzkostliv, píše-li o přípustnosti otázek. Raději připu-

a uzavírá jednání, podává zprávu o výsledku dosavadního jednání, udílí slovo nebo je odnímá, nebylo-li uposlechnuto jeho příkazu, jemu jest pečovati, aby při ústním projednávání byl zachován pořádek, napomíná k pořádku a činí k jeho zachování potřebná opatření, vyslychá osoby, které mají vypovídati za účelem důkazů, vyslychá strany, určuje pořadí, ve kterém tyto osoby mají být slyšeny a prohlašuje rozhodnutí senátu (§§ 180, 197 cís., § 26 zák. č. 131/31),

pečuje, aby věc byla úplně probrána, aby jednání také rozvážností a nezávažným vedlejším projednáváním nebylo protahováno a pokud možná bez přerušení skončeno (§ 180/III cís.), činí opatření k §§ 181/I, 185, 286, 288 cís. a jiné.

Senátu (§§ 187—192 cís.) přísluší rozhodovati o spojení, rozdělení nebo přerušení jednání (§§ 187—192 cís.), prohlašovati za nemístné z návrhu nebo z moci úřadu tvrzení o skutečnostech a průvodní prostředky, když je strana uvádí patrně v úmyslu rozepři protáhnutí a když připuštěním jich bylo by značně zdrženo vyřízení věci (§§ 179, 275, 278 cís.), ale také o odporu osob v jednání účastněných proti nařízením předsedovým, vedení rozepře se týkajícím, nebo proti otázkám předsedy či člena senátu (§ 86 cís.), odmítne-li předseda otázku nebo odpůrce popírá přípustnost otázky (§ 84 cís.) atd.

Mimo ústní jednání (v řízení přípravném a v řízení důkazním) a při prvním roku (§ 255/II cís., § 23 zák. č. 131/31) vykonává formální řízení sporu jenom předseda.

V materiálním řízení sporu uplatní se senát zejména v tom směru, že přísedící mají právo dotazovati se stran, svědků i znaleců, aby věc byla náležitě objasněna (§ 26 zák. č. 131/31, § 182/III cís.), jakož i že senát k odporu stran rozhoduje o přípustnosti toho kterého opatření předsedova (§ 186 cís.).

Také na výkonu disciplinární moci soudu senát se podílí význačnou měrou (§§ 198, 199, 200 cís.).

Účast senátu na řízení sporu jest tedy také u pracovního soudu dána ustanoveními druhé části cís.

Ke srovnání jest ještě uvésti vedle živnostenských soudů také soudy pojišťovací. Také u těchto podle § 223 poj. zák. jest na řízení užití obdobně ustanovení civilního řádu soud-

stí o otázku více než méně, třeba některou otázku zabíhalo se do věcí vedlejších. Vždyť musí se povázit, že osoby neznalé práva a nezvyklé vystupovati u soudu, nedovedou se vyjádřiti tak přesně, jak by snad bylo třeba, že však odmítáním otázek ztratí ihned nit svého logického postupu a jsou hned v koncích. Nejde tolik o jemnost jednání, jako o jeho úplnost a správnost!

Dosud mluvili jsme o jakémsi negativním vlivu přísedících na vedení sporu, jimž připadá zde za úkol, zabráňovati přehmatům předsedovým. Ale soudcové živnostenské i pozitivně mohou — a mají-li dostati svému úkolu, musí — zasáhnouti do vedení sporu. Jestli jim dáno právo, aby sami kladli otázky stranám, svědkům a znalecům, jež jsou způsobilé vyšetřiti poměry sporné a zjistiti skutkovou povahu (§ 29 zák. o soudech živnostenských a § 182 s. ř.). Dosah tohoto oprávnění dovede posouditi jediné ten, kdo z vlastní zkušenosti poznal, jak často jest dělník ostýchavý a neohrabaný, jak jest třeba z něho v pravém slova smyslu každou větu tahat, než podá jasný obraz o stavu věci.« Srv. dále Ingwer »Rechtsstreitigkeiten vor dem Gewerbegericht«, Pollak »System des Zivilprozesses«, §§ 125, 130; Schauer »Gerichtsorganisationsgesetze und Geschäftsordnung«, str. 237 n.; E. Heller: »Kommentar zur Gerichtsordnung«, II. str. 1905 n.; Bloch: »Gewerbege-

ního o řízení u okresních soudů.*) Ani zde nepůsobí aplikace předpisů druhé části čr. o účasti senátu na řízení rozepře v praxi nějakých potíží.

Vzhledem k závažnosti věci bude se však věc zabývatí obsírněji.

Príslušnost v pracovních sporech před zřízením pracovního soudu. V čas. »Mitteilungen des Deutschen Hauptverbandes der Industrie« (roč. XIII., č. 12.) na str. 145 v čl. »Zuständigkeit zur Entscheidung von Arbeitsstritten vor Errichtung der Arbeitsgerichte« byl projevěn názor, že ve všech místech, kde dosud nebyl pracovní soud zřízen přes to, že vl. nařízení č. 180/31 to bylo prohlášeno, platí dosud bez omezení § 49, č. 6 j. n. Z toho se dále vyvozuje, že prý podle tohoto ustanovení jsou pro spory mezi průmyslovými zaměstnavateli a jejich dílovedoucími, pomocníky, dělníky a učni příslušnými řádné okresní soudy, kde však je zaměstnanec jiného druhu, př. obchodní pomocník, řídí prý se příslušnost podle ceny předmětu sporu, t. j. do 5000 Kč je prý příslušným okresní soud, při vyšší hodnotě předmětu sporu krajský soud.

Nesprávný tento názor možno odmítnouti pouhým odkazem na § 42 zák. č. 131/31. Nejasněnost, zaviněná povětšinou povrchním studiem zákona o pracovních soudech, co do příslušnosti pracovních soudů, ospravedlňuje, jestliže se touto hrubou chybou zabýváme obsírněji.

Podle § 42 zák. č. 131/31 »Spory uvedené v §§ 1 a 2, pokud není pro soudní okres zřízen pracovní soud neb oddělení okresního soudu pro spory pracovní, náležejí k věcě příslušnosti okresních soudů, ať byla žaloba podána za trvání pracovního, služebního neb učebního poměru či po jeho skončení a ať je hodnota předmětu sporu jakákoliv«. Podle téhož ustanovení »O místní příslušnosti okresního soudu platí v těchto případech ustanovení § 5« zák. č. 131/31.

Toto ustanovení nabylo účinnosti podle § 45, odst. 1., cit. zák. prvním dnem pátého měsíce následujícího po měsíci vyhlášení, t. j. dne 1. ledna 1932. Nabylo účinnosti, aniž počátek účinnosti byl vázán nějakou podmínkou zařízením neb uvedením v činnost nějakých (kterých?) pracovních soudů. To znamená, že veškeré spory v § 1 cit. zák. uvedené, t. j. spory z pracovního, služebního neb učebního poměru, založeného soukromoprávní smlouvou, vzniklé mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, jakož i mezi zaměstnanci téhož zaměstnavatele, přísluší počínajíc 1. lednem 1932 — pokud nejde o výjimky odst. 2., § 1, cit. zák. — k okresnímu soudu, pokud pro místně příslušný soudní okres není zřízen pracovní soud (odd. pro prac. spory).

§ 49, č. 6 j. n., tu nemá zhola žádný význam. Příslušnost podle § 42 je výlučná. Rovněž není závislou na hodnotě předmětu sporu. Ustanovení § 49, č. 6 j. n., může se uplatnit jen tehdy, jde-li o výjimky odst. 2., § 1, cit. zák., příkladně o spory ze služebních a pracovních poměrů zaměstnanců státu (státních podniků). Jde-li však o spory spadající pod ustanovení § 1, odst. 1., cit. zák., pak příslušnost

podle § 49, č. 6, je vyloučena. Právě tak nemá místa příslušnost podle hodnoty sporného předmětu (§ 49, č. 1, a § 50, odst. 1., j. n.).

Tento výsledek není také závislým snad na tom, že byl či nebyl pracovní soud zřízen. Jestliže § 42 užívá výrazu »— — pokud není pro soudní okres zřízen pracovní soud neb oddělení okresního soudu pro spory pracovní...«, pak jest jediné možným výkladem ten, který tím rozumí, že v tom kterém soudním okrese není pracovní soud v činnosti. To předpokládá jednak jeho zřízení (§ 4 cit. zák.), jednak jeho uvedení v činnost (§ 4, odst. 2., nař. č. 180/31). Byl-li pracovní soud zřízen (nař. č. 180/31) a nebyl dosud uveden v činnost, je co do příslušnosti právě taková situace — t. j. uplatní se § 42 cit. zák. — jako kdyby ani zřízen nebyl. Je však upozorniti, že pracovní soudy vzniklé přeměnou živnostenských soudů byly zřízeny i uvedeny v činnost již dnem 1. ledna 1932. Ostatní soudy byly sice zřízeny nař. č. 180/31, ale jejich uvedení v činnost (§ 4, odst. 2., nař. č. 180/31) vyhlásí ministr spravedlnosti, jak se příkladně stalo vyhláškou č. 44/32 Sb. z. a n.

§ 42 zák. č. 131/31 má místo tedy nejen v těch soudních okresech, pro něž vl. nařízením č. 180/31 pracovní soud nebyl zřízen, nýbrž i pro ty soudní okresy, pro něž sice cit. nař. pracovní soud zřídilo, ale ministr spravedlnosti podle § 4/II. cit. nař. takový soud dosud neuvedl v činnost.

S ohledem na § 45/II. zák. č. 131/31 a na vyhlášku č. 44/32 Sb. z. a n. má se pak věc takto:

1. V soudním okrese, pro něž byl zřízen pracovní soud přeměnou živnostenského soudu (§ 45/II. zák. č. 131/31, § 1/I. nař. č. 180/31), je výlučně ve sporech § 1 cit. zák. příslušným tento pracovní soud;

2. v soudním okrese, pro něž byl zřízen pracovní soud nař. č. 180/31 (§§ 2, 3 cit. nař.), který počne svoji činnost podle vyhlášky č. 44/32 Sb. z. a n., je do 31. srpna 1932 příslušným okresní soud podle § 42 cit. zák., počínajíc 1. zářím 1932 pracovní soud;

3. v soudním okrese, pro něž byl zřízen pracovní soud nař. č. 180/31 (§§ 2, 3 cit. nař.), jehož počátek činnosti nebyl dosud vyhlášen, jest až na další příslušným okresní soud podle § 42 cit. zák., a to až do doby, v které tento pracovní soud podle vyhlášky ministra spravedlnosti zahájí svoji činnost;

4. v soudním okrese, pro něž nebyl zřízen nařízením č. 180/31 pracovní soud, je příslušným okresní soud podle § 42 cit. zák.

Tyto zásady mají svůj význam také co do místní příslušnosti (druhá věta § 42 cit. zák.) v tom smyslu, že bez ohledu na to, zda pro ten či ona soudní okres byl zřízen nebo v činnost uveden pracovní soud, jsou příslušnými podle volby žalobcovy soudy v § 3 cit. zák. uvedené.

Působí-li postupně uvádění pracovních soudů v činnost obtížně při výkladu ustanovení o příslušnosti, pak při troše pečlivějšího studia zákona o pracovních soudech jsou tyto obtíže zbytečné. Ostatně i na to důvodová zpráva pamatovala, jestliže uvedla toto upozornění: »Ustanovení § 42 odpovídá dosavadnímu § 37 zákona o živnostenských soudech, modifikovanému ovšem vzhledem na novou úpravu kompetence pracovních soudů v § 1.«

*) Voska »Řízení u pojišťovacích soudů«, str. 47-48. Neubauer »Sociální pojištění po stránce procesní«, str. 144 n.